

Uppströmsplan Hässleholms Vatten

Fotografi: Hässleholms vatten.

Sammanfattning

Endast kiss, bajs och toalettpapper bör tillföras avloppssystemet. Reningsverk kan inte bryta ner miljöskadliga och persistenta ämnen (dvs. icke biologiskt nedbrytbar och/eller inte nedbrytbar via hydrolys). Dessa svårnedbrytbara ämnen finns inte bara i kemiska produkter, utan kan även finnas i vissa städ-, tvätt- och bilvårdsprodukter.

Ett uppströmsarbete innebär att man stoppar föroreningen vid källan, vilket får till följd att lägre halter av miljöfarliga- och hälsovådliga ämnen når reningsverket och därmed Hässleholms sjöar och vattendrag.

Målsättningen med uppströmsarbetet är att allt slam från Hässleholms Vatten ska vara av så pass god kvalitet år 2025 att det kan återföras till kretsloppet via åkermark. Det slam som idag inte uppnår "Revaq krav" på Hässleholms Vatten går som jordförbättring vid tillverkning av jord (hos externt företag). Med andra ord är det bara slam av god kvalitet som når jordbruksmark från Hässleholms Vattens reningsverk.*

Hässleholms Vatten vill bidra till en bättre miljö genom ett aktivt och systematiskt uppströmsarbete.

/Miljöingenjören på Hässleholms Vatten, 2019-10-08.

*Revaq = Revaq är ett kvalitets certifieringssystem av slam som får till följd att lägre halter av farliga ämnen når reningsverk, samt att man skapar en riskfri och hållbar återföring av växtnäring till kretsloppet.

Bakgrund

Avloppsreningsverken är inte skyldiga att ta emot processavloppsvatten eller förorenat vatten från yrkesmässig verksamhet eller privatpersoner. Förhållandet mellan abonnenten och VA-huvudman regleras i Lagen om Allmänna vattentjänster och i kommunens Allmänna bestämmelser för vatten- och avloppsanläggningar (ABVA, 2009). Utöver detta finns det även lagstiftning som behandlar miljöfarlig verksamhet, kemikalier och vattenmiljö.

Svenskt vattens publikation: ”Råd vid mottagande av avloppsvatten från industri och annan verksamhet” (P95) är vägledande för utsläpp av avloppsvatten från yrkesmässig verksamhet. I publikationen finns gränsvärden för organiska ämnen, metaller, pH, konduktivitet, temperatur och fett (P95, Svenskt vatten, 2019). Överskrids dessa ställs vanligen krav på interna reningsåtgärder före utsläpp till kommunens avloppsnät. Att ett ämne inte finns dokumenterat i P95:s lista betyder inte att det fritt får släppas ut.

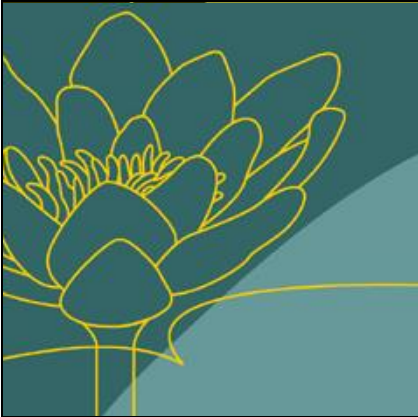

Sveriges miljö kvalitetsmål kan kopplas till uppströmsarbetet

”Riksdagen beslutade den 28 april 1999 att det skulle finnas femton nationella miljö kvalitetsmål för Sverige. I november 2005 antogs ett sextonde miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald. Arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet utgör grunden för den nationella miljöpolitiken. Miljö kvalitetsmålen med preciseringar ska ge en långsiktig målbild för miljöarbetet och fungerar som vägledning för hela samhällets miljöarbete, såväl myndigheters, länsstyrelser, kommuners som näringslivets och andra aktörers” (Sveriges miljö mål):

Sveriges miljö mål, illustratör Tobias Flygar.

De tre miljö kvalitetsmål som direkt omfattas av Hässleholms Vattens uppströmsplan är följande :

Sveriges miljö kvalitetsmål	Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet	Planerade åtgärder
	Giftfri miljö: "Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds-nivåerna."	<p>Informationskampanjer</p> <p>Industriavloppsavtal</p> <p>Bortkoppling lakvatten</p> <p>Samarbete miljöförvaltningen</p>
	Levande sjöar och vattendrag: "Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktions-förmåga, biologisk mångfald, kulturmiljö värden samt landskapets ekologiska och vatten-hushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förut-sättningar för friluftsliv värnas."	<p>Uppströms analyser och karakterisering av hushållspillvatten för att säkerställa att avloppsvattnet beskaffenhet inte försämras och att olägenheter därmed inte uppkommer för recipienten.</p>
	God bebyggd miljö: "Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö... Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljö-anpassat sätt och så att en lång-siktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."	<p>Ständig förbättring av slamkvalitet via uppströmsarbete med målsättning att allt slam från reningsverk ska vara av så pass god kvalitet att det kan spridas på jordbruksmark.</p>

Syfte och mål

Fortlöpande och systematiskt uppströmsarbete ska bedrivas med syfte att avloppsvatten som tillförs avloppsreningsverket från yrkesmässig verksamhet ska vara behandlingsbart, det vill säga vara av sådan beskaffenhet att reningsverkets reningsgrad inte försämras och att olägenheter inte uppkommer för recipienten. Ytterligare ett syfte är att säkerställa och stegvis förbättra slamkvaliteten.

Arbetet med uppströmsarbetet kan beskrivas som en cykel med ständigt förbättringsarbete vars mål kan länkas till de nationella målen: Giftfri miljö och God bebyggd miljö. Essentiella delar av uppströmsplanen är planering, uppfyllande av mål, resurser, ledning, kommunikation, dokumentation och revision. Delar som tillsammans kommer leda till en stegvis förbättring av slamkvaliteten och därmed ett slutgiltigt mål i form av Revaq-certifiering.

Avgränsningar

Hässleholms Vattens uppströmsarbete kommer att avgränsas till:

- 1. Information och kommunikation till verksamheter, industrier och hushåll om hållbar kemikalie- och produktanvändning**

Informationsmaterial tas fram i samarbete med kommunikatörerna på Hässleholm miljö.

- 2. Miljökrav vid upphandlingar och inköp**

Ställa miljökrav och krav på miljöledningssystem vid upphandlingar, entreprenader och inköp på Hässleholms Vatten.

- 3. Uppströmsanalyser**

Provtagning av avloppsvatten inkommande reningsverken och stickprov uppströms. Undersöka möjligheter till industriavloppstaxa/industriavloppsavtal.

- 4. Revision**

Internrevisioner och andrapartsrevisioner ska utföras (efter Revaq certifiering). Årsrapport för Revaq (efter certifiering).

- 5. Dagvattenseparering**

Vissa fastigheter har dränering och i vissa fall även stuprör anslutna till sin spillvattenservis. Detta är inte längre tillåtet då dagvatten orsakar stora problem i både ledningsnät, reningsverk och hos de fastighetsägare som kan drabbas av översvämning.

Planering och konkreta åtgärder

Inplanerade åtgärder från år 2019 fram till år 2025:

- Analysera de 60 spårelementen enligt Naturvårdverkets rapport 5148 i årssamplingsprov från slam på Hässleholms reningsverk. Med syftet att kunna välja ut de prioriterade spårelement till Hässleholms Vattens Revaq-kvalitetsprogram.
- Intern kemikalieinventering av Hässleholms Vattens kemikalier, samt jämförelse med PRIO-databasen, vattendirektivet m.m.
- Lakvatten till spillvattenätet kopplas bort.
- Industriavloppsavtal med de industrier (A och B-verksamheter) som har påkopplat processvatten till spillvattenätet.
- Genomföra en bred granskning av A- och B-verksamheters miljöfarlighet, samt eventuell påverkan på Hässleholms processer. Kontroller mot PRIO-databas och Reach kandidatlista.
- Införa rutin kring att årligen dokumentera förbättringstakten i mg/kg TS avseende kadmium och övriga utvalda prioriterade spårelement för den senaste 36-månadersperioden.
- Införa rutin att minst en gång per år provta fraktioner från enskilda avlopp.
- Införa rutin för analys av 60 spårelement innan en ny typ av material tillförs verksamheten.
- Införa rutin kring att ordinarie slamprover och årssamlingsprov alltid analyseras enligt bilaga 5 i Revaq-manual utgåva 5.0, 2019.
- Det slam som inte uppnår ”Revaq* krav” ska gå som jordförbättring vid tillverkning av jord (hos externt företag).
- Fyra anställda på Hässleholms Vatten genomgår Revaq-kurs.
- Säkerställa att förvaring av slam sker enligt Revaq krav.
- Dokumentera nedströms spridning av Hässleholms Vattens slam.
- Skriva handlingsplan för Revaq-certifiering inklusive hur organisationen ska se ut för att följa de krav som finns på dokumentation, spårbarhet och verksamhet.
- Sammanställa och mäta halter av utvalda prioriterade spårelementen i avloppsreningsverkets inkommande vatten reningsverk och uppströms i ledningsnätet. Inkommande avloppsvatten måste analyseras med avseende på fosfor och utvalda prioriterade spårelement. Utifrån dessa analyser ska sedan bedömningar/beräkningar göras för hur stor andel av de olika ämnena som kommer från hushåll, A- och B-verksamheter, tillskottsvatten och övriga verksamheter.

- Utföra en referensprovtagning av hushållspillvatten dvs. i ett område som i huvudsak tar emot vatten från hushåll. Provnigen utförs vid fyra tillfällen fördelat under ett års tid varav (om möjligt) en provtagning utförs under en helg. Detta för att utreda vilket vatten som normalt lämnas till Hässleholms vatten och vilket vatten som vi enligt Lagen om allmänna vattentjänster är skyldiga att ta emot, samt ha ett referensprov att jämföra med vårt utgående/inkommande reningsverk.
- Uppströmskampanjer riktat till prioriterade branscher så fordonstvättar, verkstäder, sjukhus, tvätterier och ytbehandlande verksamheter. Uppströmsarbete består av att allmänheten, industrier och verksamheter får information kring miljöeffekter och risker med s.k. ”fulspolningar” av olja, kemiska produkter och våtservetter till reningsverken.
- Tillse att analys av färdig slamprodukt görs på lagreglerade parametrar och prioriterade spårelement med samma frekvens som anges i lagstiftningen för lagreglerade parametrar, samt att övriga delar av Revaqs ledningssystem uppfylls (före certifiering).
- Med hjälp av provtagningar, uppmätta värden och/eller schablonvärden göra beräkningar och bedömningar av såväl total belastning på avloppsreningsverket som belastning från hushåll, A- och B-verksamheter, tillskottsvatten och övriga verksamheter avseende flöde, fosfor och utvalda prioriterade spårelement.
- Dagvattenseparering genom information till företag och privatpersoner. Vissa fastigheter har sin dränering och i vissa fall även stuprör anslutna till sin spillvatten-servis. Detta är inte längre tillåtet då dagvatten orsakar stora problem i både ledningsnät, reningsverk och hos de fastighetsägare som kan drabbas av översvämning. Vid kraftiga regn gör felkopplat dagvatten att utspätt avloppsvatten måste nödvändigtvis orenat till bäckar och sjöar då kapacitet för allt extra vatten saknas i ledningsnät och på avloppsreningsverken. I värsta fall dämmer det i ledningarna så att avloppsvatten trycks upp ur golvbrunnar i hus och källare. Hässleholms Vatten arbetar med att lokalisera fastigheter med felaktiga anslutningar. Om felaktigheter upptäcks måste fastighetsägaren rätta till bristerna snarast. Se Hässleholms ABVA.
- Uppströmskampanjer till allmänheten och årligen uppmärksamma viktiga dagar på sociala medier så som världstoalettedagen, biltvättsdagen osv.
- Tillsammans med berörda myndigheter verka för att fett- och oljeavskiljare som uppfyller svensk standard finns där det behövs.
- Samarbete med miljöförvaltningen kring frågor som berör miljötillsyn av utsläpp av organiska- och oorganiska föroreningar till spillvatten och dagvattensystem.
- Samarbete med VA-huvudmän inom Skåne i uppströmskampanjer och framtagande av ny ABVA och tillägsbestämmelser till ny ABVA.
- Ställa miljökrav vid upphandlingar och inköp på Hässleholms Vatten. Införa rutin kring att ställa krav vid upphandling på ett miljöledningssystem finns i form av ISO 14001 eller likvärdigt.

Uppföljning och dokumentation

Ansvarig för uppföljning och dokumentation kring uppströmsarbetet är Miljöingenjören och Utredningsingenjören på Hässleholms Vatten. Ansvarig för kommunikationskampanjer till allmänheten och uppföljning kring detta är Kommunikatörerna.

Handlingsplanen följs upp en gång per år på ett möte där verksamhetsansvarig närvarar. Efter Hässleholms vatten blivit Revaqcertifierade kommer ledningen behöva göra genomgång en gång per år, samt intern- och extern revision kommer att krävas.

Referenser

Elektroniska referenser

ABVA Hässleholms Vatten: <https://hassleholmsvatten.se/wp-content/uploads/2019/10/ABVA2009.pdf>.

Eriksson J., Rapport 5148, Halter av 61 spårelement i avloppsslam, stallgödsel, handelsgödsel, nederbörd samt i jord och gröda Naturvårdsverket 2001, ISBN 91-620-5148-2.

Revaq manual utgåva 5.0, Svenskt vatten, 2019.

Sveriges miljömål, <https://sverigemiljomal.se/miljomalen/>.

Litteratur

Svenskts vattens skrift P95, Råd vid mottagande av avloppsvatten från industri och annan verksamhet Mars 2019. ISSN nr: 1651-4947.